

Druhá česká oběť „schvalování“ atentátu na Hitlera z 20. července 1944

Jiří Plachý

Problematika postihu československých občanů nacistickým represivním aparátem za „schvalování atentátu na Vůdce a říšského kancléře“ v létě a na podzim 1944 není dodnes záležitostí zcela zmapovanou. Jako jediný dosud známý případ takového postihu je uváděna kauza Vladimíra Vojtěchovského, popraveného za tento delikt dne 24. listopadu 1944 v Praze na Pankráci.¹ Mimo něj však existoval minimálně ještě jeden československý občan, který v důsledku „schvalování atentátu“ přišel o život.

Byl jím jednadvacetiletý soukromý úředník Kurt Kasper (* 2. června 1923), rodák ze severočeských Lovosic. Kasper pocházel ze smíšeného manželství – jeho otec byl sudetský Němec, později horlivý nacist, Ing. Josef Kasper.² Matka Helena, rozená Khonová,³ naopak nebyla zcela árijského původu a hlásila se k české národnosti. Její manžel se s ní kvůli tomu v roce 1939 (po 17 letech manželství) rozvedl a syna se zřekl. Kurt se stejně jako matka hlásil k české národnosti, byl domovsky příslušný do Dvora Králové u Berouna a po okupaci měl „protektorátní“ státní příslušnost. Byl římskokatolického vyznání a podle poválečného svědectví stanice SNB v Berouně za války „požíval ve svém okolí velmi dobré pověsti“.⁴ Naposledy bydlel v Karlově ul. č. p. 325 v Berouně III a vzhledem k tomu, že kvůli svému původu nemohl dostudovat,⁵ pracoval jako úředník u stavební firmy Josef Jelínek a synové v Hýskově u Berouna.

Dva nebo tři dny po atentátu na Hitlera se Kasper zastavil za svým kamarádem Ladislavem Horčičkou (*1921),⁶ který bydlel na Plzeňské třídě č. p. 75 v Berouně II. Před ním pak vyjádřil lítost, že se atentát nezdařil. Doslova mu řekl: „Škoda, že se to

1 Na tento případ poprvé upozornil Dalibor STÁTNIČEK ve své studii *Agenti nacistických bezpečnostních složek Gestapa a Sicherheitsdienstu ve službách StB – Kurt Wilfer a ti druhí* (In: *Sborník Archivu MV, Praha 2003, s. 5–53.*) V článku *Valkýra – Dozvyky pokusu o státní převrat z 20. července 1944 (Historie a vojenství, 4/2005, s. 50–65.)* na něj znovu poukázal Jan Boris UHLÍŘ.

2 Ing. Josef Kasper byl během 2. světové války ředitelem společnosti Cement a. s. v Králově Dvoře u Berouna. Po válce zmizel a čs. bezpečnostními orgány po něm bylo vyhlášeno pátrání.

3 Helena Kasperová (*15. srpna 1904 v Lovosicích) byla od 6. 3. 1943 vězněna v Ghettu Terezín. Válku přežila. (*Terezínská pamětní kniha, II. díl, Melantrich-Terezínská iniciativa, Praha 1995, s. 1184.*) Po válce bydlela v Praze II, Veverkova ul. 1, a svédčila u Mimořádného lidového soudu v Praze v procesu proti Staňkovi a Warbovi.

4 Státní oblastní archiv (SOA) Praha, f. Mimořádný lidový soud (MLS) Praha, číslo jednací (č. j.) Ls 854/45, Zpráva Velitelství stanice SNB Beroun ze 7. 2. 1946.

5 V letech 1929–34 vychodil obecnou školu, 1934–37 tři třídy české měšťanky a dále pokračoval ve studiu na obchodní akademii.

6 Horčička byl Kasperovým spolužákem. Po válce se o něm vyjádřil: „... byl to velmi hodný hoch a smýšlením dobrý Čech.“ (SOA Praha, f.: MLS Praha, č. j. Ls 854/45, Výpověď L. Horčičky z 16. 10. 1945.)

nepovedlo.“⁷ Horčíčka sám měl na věc stejný názor. Ani jeden z nich však netušil, že jejich rozmluvu ve vedlejším pokoji poslouchá druh Horčíčkovy matky Oldřich Staněk.

Čtyřicetiletý Staněk⁸ byl „V-Mannem“ kladenského Gestapa a měl v té době již na svědomí několik udání a minimálně jeden lidský život. (V září 1943 udal stolní společnost scházející se v berounském hostinci „U Hebdů“, která oslavovala kapitulaci Itálie. Následkem toho bylo zatčeno pět občanů. Čtyři byli až do července 1944 vězněni, pátý, zámečnick Jan Lhota,⁹ zahynul 22. října 1943 v Terezíně.) Udání podával poněkud komplikovaně prostřednictvím primáře interny berounské všeobecné nemocnice MUDr. Franze Warby.¹⁰ Také tentokrát za ním spěchal s novým hlášením. Warba případ oznámil vrchnímu kriminálnímu asistentovi kladenského Gestapa Waltru Forstrovi.¹¹ Případ pak vyšetřoval vrchní kriminální tajemník Alfred Forkel.¹² Kladenským Gestapem byl pak Kasper 4. srpna 1944 zatčen.¹³ Dne 19. srpna 1944 o případu informoval úřad německého státního ministra pro Čechy a Moravu říšské ministerstvo spravedlnosti a o dva dny později byla vrchním státním návladním u Německého zemského soudu v Praze podána proti Kasperovi obžaloba.¹⁴ Hlavní líčení se konalo u Zvláštního soudu Německého zemského soudu v Praze (Sondergericht bei dem Deutschen Landgericht in Prag) již 23. srpna 1944. Kurt Kasper v něm byl uznán vinným z trestného činu „sabotáže“ a odsouzen k trestu smrti.¹⁵ Rozhodnutím říšského protektora v Čechách a na Moravě z 21. září 1944 a s vědomím samotného

7 Archiv Ministerstva vnitra Praha (AMV), f. Německé soudy v říši, sign. 140–120–21. (Dále citováno pomocí signatury.) Tento archivní fond byl do Československa předán v 60. letech z tehdejší NDR.

8 Oldřich Staněk (*23. února 1904 v Plzni). Vychodil 5 tříd obecné školy a 3 třídy měšťanky. Údaje o vyučení chybí. V letech 1925–27 absolvoval základní vojenskou službu v čs. armádě (svobodník v záloze). Mezi válkami žil v Bratislavě. V roce 1939 se vrátil do Čech, naposledy pracoval jako soukromý úředník (zástupce První brněnské pojišťovny).

9 Jan Lhota (*26. února 1898 v Berouně), trvale bytem v Berouně I, č. p. 114. Spolu s ním byl zatčen farář Československé církve Ladislav Král (*1902), vrchní účetní Okresní hospodářské záložny v Berouně František Křížek (*1899), úředník všeobecné nemocnice v Berouně Josef Mottl (*1898) a obchodní zástupce Václav Vilikovský (*1903). Zatčení byli 29. 9. 1943 kladenským Gestapem. Všichni byli vězněni do července 1944 v Terezíně (Malá pevnost) a následně v koncentračním táboře Dachau. Hostinec „U Hebdů“ se nacházel na Plzeňské třídě č. p. 26 v Berouně II.

10 MUDr. Franz Warba (* 21. listopadu 1907 v Damnově u Planě). Vychodil obecnou školu, gymnázium a Lékařskou fakultu Německé univerzity v Praze. Absolvoval vojenskou základní službu v čs. armádě (ppor. zdrav. v záloze). Asistent interní kliniky prof. MUDr. Rudolfa Schmidta v Praze. Na jeho doporučení se v květnu 1940 stal primářem interní kliniky Všeobecné veřejné okresní nemocnice v Berouně. Člen NSDAP od 1. 11. 1938. Warba byl spolupracovníkem kladenské služby SD a zřejmě současně i spolupracovníkem kladenského Gestapa.

11 Walter Forster (* 7. února 1907 v Karlových Varech) byl v procesu se skupinou příslušníků kladenského Gestapa odsouzen MLS v Praze dne 24. 4. 1947 k trestu smrti a téhož dne popraven. (LIŠKA, Otakar a kol.: *Vykonané tresty smrti Československo 1918–1989, Sešity* č. 2, ÚDV, 2. vydání, Praha 2006, s. 62.)

12 Alfred Forkel (*27. 3. 1906 v Klein Walbrun) byl ve stejném procesu jako W. Forster (viz) odsouzen na 30 let odnětí svobody. V roce 1955 byl amnestován a odsunut do NDR. (ČVANČARA, Jaroslav: *Někomu život, někomu smrt 1939–1941*, Laguna, Praha 2002, s. 94.)

13 Zadržán a vyslýchán byl i Horčíčka, protože se mu však nepodařilo účast na Kasperově „zločinu“ plně prokázat, byl posléze propuštěn.

14 AMV, sign. 141-120-21. Pod obžalobou je podepsán v zastoupení Dr. Ludwig.

15 Tamtéž. Senát zasedal ve složení Dr. Bellmann (předseda), Dr. Grund a Narath (soudci). Žalobu zastupoval státní návladní Rheder-Knöspel. Případ byl projednáván pod č. j. 4 KLS 221/44-V.-1445/44.

Hitlera nebyla Kasperovi udělena milost a dne 5. října 1944 v 16.39 hod. byl rozsudek v Praze na Pankráci vykonán.¹⁶

Ani Staněk s Warbou však svému osudu neušli. S největší pravděpodobností již v průběhu Květnového povstání byli oba zatčeni.¹⁷ Z vazby Okresního soudu v Berouně byli 20. prosince 1945 převezeni do vazby Mimořádného lidového soudu v Praze na Pankráci. Dne 14. února 1946 byli ve společném procesu uznáni vinnými ze zločinů proti státu a udání celkem sedmi československých občanů (mj. i Kurta Kaspera).¹⁸ Byli odsouzeni k trestu smrti a téhož dne i popraveni.¹⁹

16 Tamtéž.

17 Poprvé byli protokolárně vyslechnuti dne 10. 5. 1945. Ještě téhož dne se oba plně doznali. U těchto výslechů zřejmě již asistovaly výslechové orgány sovětské NKVD. V blíže neurčené době byli oba udavači i ve vazbě NKVD. Ta je pak předala zpět subkomisi vyšetřovací a bezpečnostní komise v Berouně, která celý případ vyšetřovala.

18 §§ 3/1 (zločin proti státu); 11 (udavačství) zák. č. 16/1945 Sb. II (retribuční dekret). Warba byl mimo toho ještě uznán vinným z obohacení se židovským majetkem (§ 10 r. d.).

19 SOA Praha, f. MLS Praha, č. j. Ls 854/45, úřední záznam o výkonu trestu z 14. 2. 1946.